

Рішення разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Герман Петер 1994 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2018 році Інститут прокуратури та кримінальної юстиції Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, м. Харків за спеціальністю 081 Право, навчається в аспірантурі Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України з 2022 р. до цього часу, виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Право».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України від 18.04.2025 р., № 110, у складі:

Голови разової ради – Наталії Юзікової, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України;

Рецензентів – Олени Лахової, кандидата юридичних наук, доцента кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України;

Олександра Сачка, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України;

Офіційних опонентів – Олени Драган, доктора юридичних наук, професора, завідувачої кафедри кримінального права, процесу криміналістики Київського університету інтелектуальної власності та права;

Євгена Легези, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри адміністративного та митного права Університету митної справи та фінансів Міністерства освіти і науки України;

на засіданні «05» червня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 081 Право Герману Петеру на підставі прилюдного захисту дисертації «Кримінологічна модель космічної безпеки в умовах глобалізаційних процесів» за спеціальністю 081 Право.

Дисертацію виконано у Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара, Міністерство освіти і науки України,

Науковий керівник – Тетяна Корнякова, докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису із дотриманням вимог пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів

України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), зокрема, вона містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, які виконують конкретне наукове завдання, яке полягає у дослідженні сучасного стану та тенденцій у сфері міжнародної космічної безпеки та виявленні причинно-наслідкові зв'язки конфліктності міжнародних космічних відносин, які потребують нормативно-правового регулювання; характеристики сучасного стану криміногенної обстановки в космічній діяльності в умовах глобалізації, обмеженості правозастосування міжнародного космічного права; розкритті поняття та виявлені особливостей міжнародного космічного права і проблеми щодо його ефективності в сучасній системі міжнародної безпеки, що обумовлює актуальність формування кримінологічної моделі космічної безпеки; дослідженні генези етапів та принципи розвитку міжнародного космічного права, його особливості щодо забезпечення космічної безпеки в умовах діючих міжнародних договорів (угод) і декларацій, на яких базується міжнародне космічне право; обґрунтуванні, що міжнародне космічне право є підгалуззю публічного права та визначити перспективи розвитку міжнародного космічного права в системі права міжнародних договорів (угод) і декларацій, на яких базується міжнародне космічне право та його місце і роль в системі права; аналізі Космічного права України і національної безпеки України в умовах правового регулювання космічної політики України; обґрунтуванні актуальності інституту міжнародної відповідальності держави як ефективного інструменту дієвості міжнародного космічного права та необхідності глобального адміністрування міжнародної космічної діяльності – як першого кроку до кримінологічної моделі космічної безпеки; розробці власних пропозицій із залучення міжнародних організацій як механізму впорядкування космічної діяльності та створення кримінологічної моделі космічної безпеки в освоєнні космічного простору та кримінологічної моделі космічної безпеки як складової міжнародної безпеки та необхідність у становленні нового світового порядку у воєнний і післявоєнний часи, що має істотне значення для галузі знань 08 Право. Дисертація виконана державною мовою із дотриманням вимог до оформлення дисертації, встановлених МОН України. Обсяг основного тексту дисертації відповідає нормам, встановленим освітньо-науковою програмою “Право” за спеціальністю 081 Право Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України.

Здобувач має 9 наукових публікацій за темою дисертації, з них 4 статті у наукових фахових виданнях України, які відповідають вимогам пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, зокрема:

1. Петер Г.Г. Кримінологічна модель космічної безпеки як необхідність у становленні нового світового порядку у воєнний та післявоєнний часи. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. №10. С. 489-492. URL: http://lsej.org.ua/10_2023/119.pdf.

2. Петер Г.Г. Космічний простір як складова глобалізаційних процесів потребує атмосфери безпеки та нормативно-правового регулювання. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2024. № 3. С. 141-150. <https://doi.org/10.32782/2408-9257-2024-3-22>

3. Петер Г.Г. Правове регулювання міжнародних космічних відносин – передумова досягнення кримінологічної космічної безпеки (запобігання та протидії міжнародним правопорушенням в космічній сфері). *Право і суспільство*. 2024. № 5. С. 277-286. <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.5.40>

4. Петер Г.Г. Характеристика кримінологічного забезпечення міжнародної космічної діяльності у сфері протидії космічним небезпекам в умовах міжнародних розбіжностей та військових конфліктів. *Журнал східноєвропейського права*. 2025. № 132. С. 281-291. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15080246>

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці

Голова спеціалізованої вченої ради Юзікова Н. С., доктор юридичних наук (12.00.08 – кримінальне право і процес), професор, професор кафедри адміністративного і кримінального права, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. Зауважень немає.

Офіційний опонент Драган О.В., доктор юридичних наук (12.00.10 – судоустрій; прокуратура та адвокатура), професор, завідувача кафедри кримінального права, процесу криміналістики Київського університету інтелектуальної власності та права.

Зауваження:

1. У дисертації (с. 128–129) автор вдало інтегрує як класичні, так і сучасні уявлення щодо структури кримінології, її фундаментальних проблем та шляхів їх розв'язання. На цій основі обґрунтовано доцільність виокремлення міжнародної космічної кримінології як окремого напрямку в межах кримінологічної науки. Такий підхід, попри відсутність однозначної підтримки серед представників наукової спільноти, може слугувати каталізатором для переосмислення теоретичних основ кримінології та розширення її предметного поля. Разом з тим, на нашу думку, доцільно було б зважено оцінити перспективи інтеграції запропонованого напрямку в загальну систему кримінологічного знання з урахуванням можливого впливу на її цілісність.

2. На с. 80–81 автором обґрунтовано порушується питання ефективності міжнародного космічного права, яке є актуальним в умовах, коли правомірні з формально-юридичного погляду дії провідних космічних держав можуть мати криміногенні наслідки. Водночас, для поглиблення аналітичної бази дослідження, доцільною видається інтеграція актуальних статистичних даних, що характеризують стан міжнародних правовідносин у сфері космічної діяльності. Такий підхід дозволив би не лише емпірично підтвердити висунуті положення, але й створити передумови для розробки обґрунтованої методики прогнозування імовірності правопорушень та ідентифікації потенційно ризикових суб'єктів у даній сфері.

3. У запропонованій автором на стор. 51,124 кримінологічній моделі космічної безпеки, на наш погляд, недостатньо деталізовано подвійний характер впливу на міжнародні космічні правопорушення — як з боку окремих держав, так і з боку міжнародного співтовариства. Так, на нашу думку, не у повній мірі висвітлено особливості взаємодії держав із міжнародними суб'єктами у зазначеній сфері. З огляду на те, що міжнародне співтовариство не є структурованим за аналогією до національного суспільства, ступінь його впливу на формування та попередження правопорушень у космічному просторі визначається специфічними, відмінними від внутрішньодержавних, чинниками і механізмами, що потребує подальшого наукового осмислення.

4. Автором досліджується практика протидії злочинності в космічній сфері (с. 70) та обґрунтовується важливість адміністративних заходів, спрямованих на усунення умов вчинення правопорушень. Це становить цінний внесок у формалізацію превентивних механізмів на міждержавному рівні та демонструє спробу інтеграції правових інструментів до сфери глобальної безпеки. Водночас, обмеження превентивної моделі переважно умовами правопорушень без належного врахування глибинних соціальних детермінант звужує потенціал запропонованого підходу. Існуючі кримінологічні дослідження свідчать про визначальний вплив соціальних факторів на формування та динаміку злочинності. Тому, на наш погляд, доцільним було б провести більш глибокий

аналіз соціальної обумовленості правопорушень, що дозволило б забезпечити цілісне бачення механізмів протидії злочинності у космічному просторі.

5. У дисертації пропонується посилення відповідальності (с. 159-160, 168-169, 183) та адміністрування космічних правовідносин, як основних механізмів впливу на правопорушників у контексті космічної правової сфери. Також вказується на необхідність посилення контролю та забезпечення дотримання правових норм у сфері космічних діяльностей. Однак потрібно зауважити, що в даному контексті важливим є врахування балансу між посиленням відповідальності та розвитком більш гнучких і адаптованих до нових реалій механізмів правового регулювання, що може сприяти більш ефективному та збалансованому підходу до вирішення питань космічної безпеки.

6. Крім того, вважаємо, що в підрозділі 2.3 дисертації було б доцільно ширше висвітлити досвід окремих космічних держав, зокрема, таких як США, Китаю, інших країн ЄС у сфері превенції правопорушень у космосі. На наш погляд, таке порівняння дозволило б не лише ілюструвати прикладний потенціал кримінологічного підходу, а й показати різноманітність існуючих механізмів, які можуть бути адаптовані до умов міжнародного співробітництва.

Офіційний опонент Легеза Є. О., доктор юридичних наук (12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право), професор, професора кафедри адміністративного та митного права Університету митної справи та фінансів. Зауваження:

1. Питання імплементації кримінологічної моделі в існуючу систему міжнародного права потребує конкретизації механізмів її співвіднесення з чинними міжнародно-правовими інституціями та договірними режимами. У підрозділі 3.2 представлено загальну концепцію реалізації кримінологічної моделі, однак не розкрито процедурні аспекти її нормативного оформлення та функціонального закріплення на міждержавному рівні.

2. Доцільним є ширше залучення кількісного емпіричного матеріалу щодо правопорушень або інцидентів у космічному просторі з метою емпіричного підтвердження характеру та масштабів кримінологічних загроз. У підрозділі 1.3 окреслено загальні тенденції, однак статистичні дані могли б посилити аргументаційну базу дисертації.

3. Пропозиція щодо створення окремої наднаціональної інституції кримінологічного контролю в космічному просторі має дискусійний характер, оскільки наразі відсутні правові та інституційні передумови для її повноцінного функціонування. У підрозділі 3.1 ця ідея висвітлена як концептуальне бачення, однак потребує уточнення щодо її реалізації у форматі міжнародного співробітництва.

4. Обмежене висвітлення правових наслідків порушення космічної безпеки у контексті міжнародної кримінальної відповідальності. У розділі 3 представлено авторську модель реагування на криміногенні загрози, однак питання юрисдикцій, форм притягнення до відповідальності та застосування принципу належної обачності ("due diligence") залишилися недостатньо розкритими.

5. Недостатньо враховано регіональні підходи до правового регулювання космічної діяльності. Основний акцент у дослідженні зроблено на глобальних ініціативах під егідою ООН, тоді як участь регіональних інтеграційних об'єднань (Європейський Союз, Африканський Союз, АСЕАН) у забезпеченні космічної безпеки висвітлена побіжно або відсутня. Аналіз регіонального досвіду міг би розширити практичну базу дослідження.

6. Етичні аспекти кримінологічної відповідальності у космосі не набули достатнього висвітлення. Попри міждисциплінарний характер дослідження, питання морально-правових меж санкціонування дій у космічному просторі, співвідношення безпеки та інноваційної свободи, а також правової етики залишилися у тіні. Поглиблення аксіологічного підходу могло б посилити концептуальну складову підрозділу 3.1.

7. Недостатньо проаналізовано вплив новітніх технологій на кримінологічні ризики. У підрозділі 1.3 наведено загальні міркування про трансформацію загроз, однак не розкрито, яким чином такі технології, як штучний інтелект, автономні орбітальні системи чи квантова комунікація, змінюють характер і способи вчинення космічних правопорушень. Врахування цих змін є важливим для прогнозування викликів майбутнього.

Рецензент Лахова О. В., кандидат юридичних наук (12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право), доцент, доцент кафедри адміністративного і кримінального права, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. Зауваження:

1. У дисертації автором закладено основи для створення нового напрямку в кримінології – міжнародної космічної кримінології, наукове обґрунтування та дослідження якої нині здійснюють як кримінологи, так і юристи-міжнародники, що спеціалізуються в області міжнародного кримінального права. Це може призвести до інтернаціоналізації досягнень інших наукових дисциплін, що в поєднанні з кримінологічними знаннями дозволяють більш глибоко аналізувати безпекові проблеми в космічному просторі та сприяти розробці комплексних, спеціалізованих запобіжних заходів щодо правопорушень у космічній сфері.

Зауважимо, що хоча автор підкреслює важливість міждисциплінарного підходу, у дисертації недостатньо уваги приділено конкретним механізмам інтеграції знань з інших галузей науки та їх практичному застосуванню в розв'язанні безпекових проблем у космосі. Разом з тим, необхідно більш детально розглянути можливості співпраці між кримінологами та іншими науковими та міжнародними інститутами для забезпечення комплексного підходу до проблематики космічної безпеки.

2. У підрозділі 3.2 автор пропонує теоретичну конструкцію інституційного забезпечення кримінологічної космічної безпеки, однак питання її реального нормативного закріплення, потенційних суб'єктів реалізації та процедури прийняття рішень залишаються на рівні загальних формулювань. Потребує додаткової конкретизації механізм імплементації запропонованої кримінологічної моделі на рівні міжнародного права.

3. У підрозділі 1.3 відзначається загальна тенденція до зростання загроз у сфері космічної безпеки, однак автор уникає використання кількісного аналізу статистики міжнародних космічних інцидентів, що могло б суттєво підсилити емпіричну частину дослідження. У контексті кримінології та безпеки такі дані надали б аргументованішу базу для запропонованих висновків.

4. В дисертації лише частково розглянуто проблеми екологічної безпеки в контексті кримінологічного забезпечення космічної діяльності. В умовах зростання кількості орбітального сміття, небезпеки неконтрольованих запусків та можливих техногенних катастроф екологічна складова повинна бути інтегрована в комплексну модель космічної безпеки. Доцільно було б звернути увагу на екологічні ризики як джерело криміногенних загроз та об'єкт правового регулювання (розділ 1).

Рецензент Сачко О. В., доктор юридичних наук (12.00.09 – кримінальний процес; криміналістика; оперативно-розшукова діяльність; судова медицина та психіатрія), професор, професор кафедри адміністративного і кримінального права, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. Зауваження:

1. На безпорадність чинної кримінології або, щонайменше, на її неспроможність охопити дослідницькою увагою міжнародну конфліктність вказує слабка наукова база гуманітарної сфери і на цих підвалинах у підрозділі 2.2 створюється підґрунтя для диференціації міжнародних злочинів і обґрунтовуються можливості науково-теоретичних

підстав для виокремлення міжнародної космічної кримінології, які потребують уточнення у форматі космічної безпеки.

2. Запропонована автором у підрозділі 3.3 модель міжнародної кримінологічної космічної безпеки цільна і самодостатня, але як можна напрацьовувати міжнародно-правовий інструментарій і налагоджувати боротьбу із правопорушеннями в космічній сфері, коли до цього часу юридичною спільнотою не досягнуто порозуміння навіть у визначенні загальноприйнятних понять таких глобально небезпечних злочинів як тероризм і агресія.

3. Упорядкування зазначеного матеріалу, його наукознавча систематизація зі всією очевидністю вказують на перспективу створення специфічного міжнародного напрямку у кримінологічній науці. Однак, підрозділ 2.2 потребує більше узагальнення і аналізу науково-теоретичного і прикладного матеріалу, який би підкреслював фактичну наявність міжнародно-кримінологічних методів дослідження правопорушень в космічній сфері.

4. У підрозділі 1.3. автор звернув увагу на стан дослідження та визначеності генезису і тенденцій міжнародних правопорушень в космічній сфері, що робить очевидним той факт, що юридична думка, на жаль, «тупцюється» навколо категорій понятійного характеру, коли спостерігається прагнення визначати їх, в основному, через юридичні силогізми і майже без серйозних міжнародно-кримінологічних досліджень, що не сприяє розширенню практичної бази дослідження.

Результати відкритого голосування:

«За» - 5 членів ради,

«Проти» - немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Герману Петеру ступінь доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Наталія ЮЗІКОВА